

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Републички завод за статистику

УПУТСТВО ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ИСТРАЖИВАЊА ПО-32

**ИСТРАЖИВАЊЕ О ОЧЕКИВАНИМ ПРИНОСИМА ВАЖНИЈИХ КАСНИХ УСЕВА, ВОЋА И ГРОЖЂА
И ОСТВАРЕНОЈ ПРОИЗВОДЊИ РАНИХ УСЕВА И ВОЋА**

Београд, јануар 2014.

Издавач: Републички завод за статистику, Београд, Милана Ракића 5

За издавача: др Миладин Ковачевић, в.д. директора

У В О Д

Истраживање о очекиваним приносима важнијих касних усева, воћа и грожђа и оствареној производњи раних усева и воћа, спроводи се од 2014. године као редовно статистичко истраживање. Ово истраживање спроводи се у сарадњи Републичког завода за статистику (Завод) са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде (МПШВ).

Упутством садржи дефиниције свих индикатора који се прикупљају истраживањем, као и инструкције и објашњења за анкетање породичних пољопривредних газдинстава која су изабрана у узорак овог истраживања. Подаци за пољопривредна газдинства правних лица и предузетника прикупљају се статистичким истраживањем које спроводи Завод преко својих подручних одељења.

Јединице посматрања

Јединице посматрања су пољопривредна газдинства на територији Републике Србије, а извештајне јединице су пољопривредна газдинства изабрана у узорак овог истраживања.

Време спровођења

Истраживање о очекиваним приносима важнијих касних усева, воћа и грожђа и оствареној производњи раних усева и воћа, спроводи се у периоду од 06. до 12. септембра, снимајући стање на дан 05. септембра текуће године. Почетак рада на анкетању породичних пољопривредних газдинстава изабраних у узорку је 06. септембар ујутро, када лице које спроводи истраживање, ради прикупљања информација и попуњавања упитника (ПО-32), одлази у изабрано газдинство.

Заштита података

Индивидуални подаци пољопривредних газдинстава прикупљени овим истраживањем, представљају службене статистичке податке и подлежу посебној заштити, која у складу са Законом о званичној статистици, „Службени гласник РС“, број 104/09, мора бити обезбеђена у свим фазама реализације истраживања (прикупљање, контрола и обрада података).

РАД ПРЕ ОДЛАСКА НА ТЕРЕН

Најодговорнији део посла у овој Истраживању имају лица која врше анкетирање породичних пољопривредних газдинстава и попуњавају упитник (запослени у ПССС). Од њиховог савесног рада зависи и успех овог истраживања.

Пре почетка спровођења Истраживања, лица која врше анкетирање морају да присуствују инструктажи коју организује Завод за статистику, на којој ће се упознати с начином рада и временом спровођења Истраживања и добити материјал потребан за његово спровођење, који се састоји од:

1. Списка изабраних пољопривредних газдинстава (у даљем тексту Списак);
2. Упитника за изабрана газдинства (образац ПО-32);
3. Упутства за спровођење Истраживања;
4. Овлашћења за спровођење Истраживања.

С циљем што боље припреме за спровођење Истраживања, потребно је да лица која врше анкетирање, након инструктаже, још једном проуче добијени материјал.

РАД НА ТЕРЕНУ

Непосредно пре почетка рада на терену, лице које врши анкетирање породичних пољопривредних газдинстава упознаје се са Списком и уколико не познаје газдинства која треба да анкетира, тражи информације о месту где се она налазе.

Списак је основа за рад на терену. Списак је у форми еxcel табеле и садржи: Редни број пољопривредног газдинства, Идентификацију пољопривредног газдинства (ПИГ), Име и презиме носиоца газдинства, матични број, адресу становања носиоца газдинства (улица и кућни број), назив насеља и назив општине на којој станује носиоц изабраног пољопривредног газдинства.

Сортирање изабраних пољопривредних газдинстава у Списку, извршено је по општинама и насељима која покривају ПССС.

Р. Б. пољ. газдинства	Идентификација пољопривредног газдинства (ПИГ)	Име и презиме носиоца газдинства/ назив предузетника		Матични број носиоца газдинства	Улица и кућни број		Насеље	Општина
1	2230000784	МИЛОРАД	СТОЈКОВИЋ	1808938753313	ВАЛАКОЊЕ	ББ	Валакоње	Бољевац
2	2230000100	МИЛЕТА	РАНЂЕЛОВИЋ	1411962753322	ВРБОВАЦ	ББ	Врбовац	Бољевац
3	2230000106	РАДИВОГЕ	МИЛОСАВЉЕВИЋ	0204979753319	ВРБОВАЦ	ББ	Врбовац	Бољевац
4	2230000225	ВЛАДАН	СТАНКОВИЋ	2210964753328	ВРБОВАЦ	ББ	Врбовац	Бољевац
5	2230000238	САВКА	ДАМЊАНОВИЋ	1401932758316	ВРБОВАЦ	ББ	Врбовац	Бољевац

Лице које врши анкетирање не мора да се придржава редоследа газдинстава са Списка, али је дужан да оде у свако изабрано газдинство, без обзира на то колико времена и труда одлазак изискује, и да га анкетира. У току свог рада на терену, лице које спроводи анкетирање је у обавези да се придржава инструкција датих у овом Упутству, као и инструкција добијених на инструктажи.

По доласку у газдинство, лице које врши анкетирање дужно је да покаже овлашћење и личну карту и да објаснити **разлог свог доласка наглашавајући да је реч о прикупљању података искључиво у статистичке сврхе**, да се анкетају само изабрана газдинства, као и да ће се подаци користити у циљу праћења развоја биљне производње на територији Републике Србије. Затим попуњава упитник на основу изјаве носиоца газдинства или другог члана газдинства који је упућен у биљну производњу односно пословање газдинства.

УПУТСТВО ЗА ПОПУЊАВАЊЕ УПИТНИКА

Да би се унос и обрада података извршили благовремено, потребно је да сви упитници буду испуњени једнообразно, односно према инструкцијама добијеним на одржаној инструктажи и према овом упутству.

Читко уписивање бројева. Сви бројеви који се уносе у анкетни упитник треба да буду читко написани како при обради не би дошло до двоумљења о којем је броју реч. На пример: ако се нечитко упише број један (1), он се може протумачити као број четири (4) или број седам (7); нечитко уписана нула (0) може се протумачити као број шест (6) и сл. Због тога лице које врши анкетирање треба пажљиво и читко да уписује бројеве у одговарајуће редове.

Податке треба уписивати без водећих нула.

Уколико појава не постоји, треба оставити празно поље.

ПОПУЊАВАЊЕ ОПШТИХ ПОДАТАКА О ПОЉОПРИВРЕДНОМ ГАЗДИНСТВУ (прва страна упитника)

Лице које врши анкетирање обавезно преписује редни број газдинства и ПИГ (идентификација пољопривредног газдинства) са Списка, на прву страну упитника.

1. Одзив газдинства - Одговор на прво питање (*Одзив газдинства*) зависи од ситуације на терену, која може бити другачија од очекиване, пошто су газдинства подложна променама, као што су нпр. нестанак (гашење) газдинства, пресељење, подела газдинства и сл. Може се очекивати и да изванредан број газдинстава одбије сарадњу. У одређеним случајевима лице које врши анкетирање поступа на следећи начин:

1. Уколико лице које врши анкетирање пронађе газдинство са Списка, и то газдинство се бави биљном производњом и не одбија сарадњу, код питања Одзив газдинства треба заокружити редни број 1 – Газдинство се анкета.
2. Ако се газдинство са Списка поделило, за свако новонастало газдинство је потребно отворити посебан упитник. У овом случају, ПИГ ће бити исти за сва новонастала газдинства (ПИГ матичног газдинства са Списка), а редни бројеви различити односно, једно новонастало газдинство добија редни број матичног газдинства са Списка, а осталим новонасталим газдинствима потребно је доделити редне бројеве након последњег редног броја на Списку. У Списак прво треба уписати остала новонастала газдинства (обавезно: редни број, ПИГ, име, презиме, адресу, општину и насеље носиоца газдинства), а затим отворити упитнике. Потребно је назначити поделу на сваком упитнику (деоа 1, 2...).

3. Ако се газдинство више не бави биљном производњом из социјалних, економских и других разлога, код питања Одзив газдинства треба заокружити редни број 2 – Газдинство се више не бави биљном производњом.
4. Уколико су у периоду трајања анкетања чланови газдинства били одсутни, при чему разлози одсутности могу бити различити (нпр. боравак у иностранству, у гостима и др.), заокружити број 3.
5. Уколико је газдинство угашено смрћу чланова, треба заокружити редни број 4 – Угашено газдинство.
6. Ако се газдинство преселило у друго насеље неће се анкетирати, а на првој страни образаца ПО-32, код питања Одзив газдинства, треба заокружити редни број 5 – Непозната адреса. Овај број заокружити и у случају када анкетар не може да пронађе газдинство по адреси са Списка.
7. Ако се газдинство преселило, а налази се у истом насељу, треба га пронаћи и анкетирати. У том случају, приликом попуњавања идентификационих података газдинства, лице које врши анкетање уписује нову адресу газдинства, а не адресу са Списка.
8. Ако газдинство одбија сарадњу и поред свих настојања и упозорења да свако одбијање давања података или давање нетачних података подразумева прекршајну одговорност, заокружити редни број 6.
9. Уколико газдинство неће бити анкетирано из неког другог (непоменутог) разлога, заокружити редни број 7.

За свако газдинство са Списка мора да постоји упитник и попуњена следећа поља: редни број газдинства у списку изабраних, ПИГ (идентификациони број пољопривредног газдинства), као и одговор (заокружен одговарајући број) на прво питање (*Одзив газдинства*).

2. Идентификациони подаци газдинства - У случају да се газдинство анкета (заокружен редни број 1 на питање *Одзив газдинства*), попуњити следеће идентификационе податке за носиоца газдинства: име, презиме, матични број, адресу (улицу и кућни број), имејл адресу и број телефона уколико носилац газдинства њима располаже. Такође, потребно је уписати назив општине и насеља на којима се налази локација газдинства.

Носилац газдинства је особа (физичко лице) која је економски и законски одговорна за рад газдинства и на чије име функционише дотично газдинство, односно особа која преузима ризике рада. То не мора да буде лице са Списка.

Због уношења тачног матичног броја носиоца породичног пољопривредног газдинства, лице које врши анкетање мора да затражи документ за личну идентификацију носиоца газдинства, односно други документ из кога такође може да се преузме матични број (здравствена књижица, пасош и сл.).

Адреса носиоца газдинства је адреса стварног становања носиоца газдинства (не мора да буде иста као у личној карти). Обавезно уписати адресу, без обзира на то да ли је она иста или се разликује од адресе носиоца газдинства наведене у Списку.

Локација газдинства подразумева место на коме се одвија целокупна пољопривредна производња газдинства или њен главни део. Локацију газдинства одређује испитаник. То је обично место на коме се налазе пољопривредни објекти/зграде (нпр. административни – управни објекти, објекти за смештај стоке, стакленик/пластеник, хладњача за смештај пољопривредних производа и сл.) или највећа површина коришћеног пољопривредног земљишта. У случају да нема пољопривредног објекта по ком се локација може одредити, највећа површина коришћеног пољопривредног земљишта узете се као референтна тачка.

Подаци о локацији газдинства (назив општине и насеља) се обавезно уписују у упитник, без обзира на то да ли су ови подаци исти или се разликују од података о адреси носиоца газдинства.

ДЕФИНИЦИЈЕ И ОБЈАШЊЕЊА ОБЕЛЕЖЈА (друга и трећа страна упитника)

Табела 1. Очекивани принос важнијих касних усева

Прикупљају се подаци о жетвеним површинама и процени очекиваних приноса важнијих касних усева у текућој години: кукуруз за зрно, кукуруз за силажу, шећерна репа, сунцокрет, соја, кромпир, пасуљ, дуван.

Жетвена површина – је површина са које се очекује производња усева. Жетвена површина представља разлику засејаних површина посматраног усева и површина на којима је усев током посматраног периода потпуно уништен, било због временских непогода (мраз, поплава ...) или због болести и штеточина, па се принос очекује са површина мањих од засејаних.

На пример, ако је на 100 ха засејан сунцокрет, али је услед лоших временских услова у међувремену уништено 20 ха, жетвена површина биће $100 \text{ ха} - 20 \text{ ха} = 80 \text{ ха}$ сунцокрета (засејана површина – уништена = жетвена површина).

Очекивани принос по јединици површине(кг/ха) - очекивани принос по јединици површине процењује се док је усев на пољу. Испитаник би податак о очекиваном приносу по јединици површине требао да каже на темељу изгледа усева, узраста, густине усева, боје и сл. водећи рачуна о агротехничким мерама које примењује, семену, временским приликама и сл. Приликом давања податка о очекиваном приносу по јединици површине претпоставља се да ће у даљем раздобљу услови за производњу бити нормални. Процена се врши према стању усева на дан 05. септембра.

Очекивана производња (кг) –очекивана производња исказује се као реална производња усева којом ће се располагати након жетве и вршидбе и по одбитку губитака приликом жетве, вршидбе, превоза и складиштења.

Како би подаци о жетвеним површинама и очекиваним приносима били правилно исказани, треба водити рачуна о усевима који се на пољу налазе као међуусеви или пострни усеви и приказати их укупно са културом као главним усевом:

Међуусев - је споредни усев који се сеје између редова главног усева. Површину под међуусевом треба израчунати као учешће површине коју међуусев заузима у укупној површини главног усева.

На пример, ако је на површини од 10ha гајен кукуруз као главни усев, а пасуљ као међуусев са учешћем од око 30% површина под кукурузом, пасуљ као међуусев обрачунати на 3 ha.

Пострни усеви су они усеви који се сеју после стрних жита а дозревају у току јесени (кукуруз за силажу). Површине на којима се узгајају пострни усеви су површине које се два пута засејавају у току једне економске године, и при том се на тој површини узгаја само један усев самостално. За обе културе у току године, потребно је посебно приказати податке: пожету површину и остварену производњу стрног жита (у оквиру табеле бр. 3) односно очекивану жетвену површину и очекивани принос пострног усева који је после стрног жита засејан на истој површини (у оквиру табеле бр. 1).

На пример, ако је на једној површини гајено 10ha ражи а затим 10ha кукуруза за силажу током исте године. Потребно је приказати пожете површине ражи (у табели бр. 3) и жетвену површину кукуруза за силажу (у табели бр. 1).

Дефиниције важнијих касних усева

Кукуруз за зрно - приказују се жетвене површине и очекивани принос кукуруза за зрно, меркантилног и семенског заједно, у просушеном стању односно са 14% влаге. Потребно је Обухватити све сорте (ране, касне, хибридни, брзац и др.). Очекивани принос зрна заједно са клипом и влажности преко 20% који се користи за силажу, такође је укључен.

Кукуруз за силажу – зелена маса – Уписују се жетвене површине и очекивани принос кукуруза који се користи у зеленом стању, за силажу (не за производњу зрна) и укључује све делове кукуруза – целу стабљику. У жетвене површине кукуруза за силажу треба укључити и површине за сточну храну у свежем стању. Укључен и кукуруз за производњу енергије.

Шећерна репа – није обухваћена шећерна репа за производњу семена за продају.

Сунцокрет – укључује и производњу семена за продају.

Соја - укључује и производњу семена за продају.

Кромпир – приказује се жетвена површина и очекивани принос раног, касног и семенског кромпира заједно.

Пасуљ – приказује се жетвене површине и очекивани принос пасуља као главног и међуусева заједно.

Дуван суво лишће - приказати жетвене површине и очекивани принос неферментисаног листа дувана у сувом стању.

Табела 2. Очекивани принос касног воћа и грожђа

Потребно је уписати податке о плантажним и екстензивним воћњацима / виноградима и то: за плантажне воћњаке/винограде уписати број родних стабала односно чокота, површину родних воћњака односно винограда и очекивани принос по стаблу за сваку врсту воћа, односно очекивани принос по чокоту винове лозе. За екстензивне воћњаке / винограде приказати број родних стабала односно чокота и очекивани принос по стаблу за сваку врсту воћа односно очекивани принос по чокоту винове лозе.

Плантажни воћњаци/виногради су они засади у којима се редовно примењују савремене агротехничке мере (обрада, нега, прскање и др.). Обично су то засади стабала/чокота на већим површинама са одређеним размаком између редова и у реду.

Екстензивни воћњаци/виногради су полуинтезивни или екстензивни воћни/лозни засади који су намењени углавном за сопствену потрошњу и у којима се не примењују редовне агротехничке мере (обрада, нега, прскање и др.).

Број родних стабала/чокота сматрају се сва воћна стабла односно чокоти која без обзира на старост и развијеност могу дати род, без обзира да ли ће у посматраној години родити или не. У родна стабла воћа не укључују се млада стабла која још увек нису способна да дају род као ни појединачна стабла поред путева која не припадају пољопривредном газдинству.

Као број родних чокота сматрају се сви они који, с обзиром на старост и развијеност могу дати род, без обзира да ли ће у посматраној години родити или не. Неродни (млади) виногради односно чокоти су млађи од три године и нису способни да јају род.

Површина родних воћњака/винограда (плантажни воћњаци/виногради) представља површину са које је у посматраној години добијен род. У површину родних воћњака / винограда не укључују се површине младих воћних засада која још увек нису способна да дају род, површине напуштених воћњака односно винограда као ни појединачна стабла воћа односно чокота као што су дрвореди поред путева, која не припадају пољопривредном газдинству.

Очекивани принос по стаблу/чокоту – очекивани принос воћа, односно грожђа процењује се по родном стаблу / чокоту. Приликом давања податка, испитаник треба да узме у обзир сва родна стабла односно чокоте, без обзира да ли ће у посматраној години дати род.

Очекивана производња (кг) – очекивана производња воћа односно грожђа исказује се као реална производња којом ће се располагати након бербе.

Табела 3. Остварена производња раних усева, малина, јагода и вишања

У табелу 3. уписују се подаци о пожетим површинама и оствареној производњи за следеће културе: пшеница озима, пшеница јара, раж (озима и јара), јечам озими, јечам јари, овас (озими и јари), тритикале, уљану репицу, малине и јагоде.

Пожета површина је површина са које је пожет усев и убран принос. Пожете површине могу бити мање од жетвених, за оне површине на којима је у међувремену усев потпуно или делимично уништен, тако да на тим површинама, жетва није обављена нити је убран и најмањи принос (природне непогоде, економски или други разлози).

Површине на којима су усеви у већој или мањој мери оштећени, али нису сасвим уништени, и с којих се добија умањен принос, рачунају се у пожете површине.

На пример, ако је на 100 ха засејана озима пшеница, али је услед лоших временских услова у међувремену уништено 20 ха, пожета површина биће $100 \text{ ха} - 20 \text{ ха} = 80 \text{ ха}$ озиме пшенице (засејана површина – уништена = пожета површина).

Остварена производња усева представља укупан принос који се добија по завршетку жетве (бербе) и вршидбе, односно укупан принос који је ускладиштен и умањен за количине изгубљење пре жетве, током жетве, транспорта итд (амбарски принос).

Остварена производња вишања представља укупан принос зрелих плодова воћа. Урачунавају се и отпали зрели плодови уколико су искоришћени за људску и сточну храну или су употребљени за прераду. Зелени отпали плодови вишања не узимају се у обзир.

Дефиниције важнијих раних усева, малина, јагода и вишања

Подаци се односе на пожету површину жита која се жању сува ради производње зрна, без обзира на употребу (укључујући и жита која се користе за производњу енергије и производњу семена за продају).

Остварена производња жита исказује се као производња односно укупан принос зрна у просушеном стању, односно влажности зрна с 14% влаге.

Пшеница – приказује се пожета површина и остварена производња пшенице, без обзира на врсту пшенице (мека или тврда-дурум). Посебно треба приказати пожете површине и остварену производњу озиме и јаре пшенице.

Раж – приказује се пожета површина и остварена производња озимог и јарог усева заједно.

Јечам - приказују се пожете површине и остварена производња јечма. Посебно треба приказати пожету површину и остварени принос озимог и јарог јечма.

Овас – приказује се пожета површина и остварена производња озимог и јарог усева заједно.

Тритикале- приказује се пожета површина и остварена производња тритикала.

Уљана репица – приказују се пожета површина и остварена производња усева намењеног за индустријску прераду пре финалне употребе. Укључени су и усеви за производњу обновљиве енергије као и за производњу семена за продају.

Малине – приказују се пожете површине и остварена производња малина.

Јагоде - приказују се пожете површине и остварена производња јагода.

Вишње – приказују се број родних стабала плантажних и екстензивних вићњака посебно, површина родних воћњака само за плантажне воћњаке и остварену производњу односно укупан принос вишања. Дефиниције свих појмова, дате су у претходним објашњењима.

РАД НАКОН ЗАВРШЕНОГ ПОПУЊАВАЊА УПИТНИКА И АНКЕТИРАЊА

По завршеном попуњавању упитника у пољопривредном газдинству, лице које спроводи анкетирање, треба да упише евентуалне напомене и објашњења у простор за то предвиђен на првој страни упитника.

Такође, уписује податке анкетираниог лица, (име и презиме лица контакт телефон) као би могао и да га контактира ако то буде потребно у време уношења података у апликацију за унос.

По завршеном анкетирању, анкетирано лице, може да погледа упитник како би се уверио у тачност уписаних одговора, и да то потврди својим потписом.

Када обиђе сва газдинства са Списка, лице које спроводи анкетирање дужно је да преконтролише потпуност обухвата газдинстава на Списку (провери комплетност материјала) а након тога приступи уносу података.

Унос података

Контролисани унос података у апликацију врши се по ПССС. Унос врши лице које је спроводило анкетање, водећи рачуна да се унесу упитници за свако изабрано пољопривредно газдинство које се налази на Списку, у складу са Упутством за спровођење истраживања. Унос треба завршити најкасније до 19. септембра.

Обрада података

Након уноса упитника из свих ПССС, обрада података се врши централизовано, односно у Републичком заводу за статистику.